

ส่วนที่ ๔

สถานการณ์และแนวโน้มด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของจังหวัดและภาคการศึกษา

สถานการณ์และแนวโน้มด้านเศรษฐกิจ

สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัด ณ ราคาตลาด ต่อหัวต่อหนึ่งปี (Gross Provincial Product at Current Market Price Per capita) ปี พ.ศ.๒๕๕๖ ภาพรวมอยู่ในลำดับต้นๆ ของประเทศโดยกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ มีผลิตภัณฑ์มวลรวม ๕๓๑,๒๘๒ ล้านบาท จำนวนประชากร (๑,๐๐๐ คน) ๓,๔๕๘ คน ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร ๑๕๓,๖๔๓ บาท/คน โดยรายได้หลักมาจากภาคเกษตร ๙๘,๗๒๘ ล้านบาท ภาคนอกเกษตร ๔๓๒,๕๕๔ ล้านบาท ส่วนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๒ มีผลิตภัณฑ์มวลรวม ๔๖๖,๓๐๑ ล้านบาท จำนวนประชากร (๑,๐๐๐ คน) ๒,๐๕๑ คน ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร ๒๒๗,๓๕๙ บาท/คน มีรายได้หลักมาจากภาคเกษตร ๓๙,๖๙๑ ล้านบาท ภาคนอกเกษตร ๔๒๖,๖๑๑ ล้านบาท ทั้ง ๒ กลุ่มจังหวัดมีรายได้ที่มาจากภาคนอกเกษตร ซึ่งเป็นรายได้ที่มาจากอุตสาหกรรมมากที่สุด รองลงมา จากการขายส่ง ขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน โดยในภาพรวมประเทศ มีผลิตภัณฑ์มวลรวม ๑๒,๙๑๐,๐๓๘ ล้านบาท จำนวนประชากร (๑,๐๐๐ คน) ๖๖,๗๕๕ คน ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร ๑๙๓,๓๙๔ บาท/คน (ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ภาคเกษตรกรรม

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตรเนื่องจากมีการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก โดยจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๒๘,๘๐๔,๐๕๘ ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ๑๐,๖๓๖,๙๖๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๙๓ ของพื้นที่ทั้งหมด ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ มีพื้นที่การเกษตรสำหรับพืชไร่มากเป็นอันดับ ๑ รองลงมาคือ พื้นที่การเกษตรสำหรับปศุสัตว์และการเกษตร สำหรับพื้นที่เลี้ยงสัตว์มีน้อยที่สุด ส่วนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๒ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรปลูกไม้ผล รองลงมาคือ พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ นาข้าว และสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เล็กน้อยใช้เป็นพื้นที่ปลูกพืชสวน พื้นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ และพื้นที่เพาะปลูกพืชน้ำ

ผลผลิตภาคการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มะพร้าว สับปะรด และมะนาว โดยผลผลิตของพืชทั้งสี่ชนิดนี้มีสัดส่วนสูงมากเมื่อเทียบกับผลผลิตของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีผลผลิตการเพาะปลูกกล้วยไม้เพื่อการส่งออก และยังมีจังหวัดที่ติดชายทะเล ๔ จังหวัด จึงมีผลผลิตด้านการประมง คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ ๑๗.๗๘ ของมูลค่าการผลิตภาคการประมง รวมทั้งประเทศไทยผลผลิตประมงมีความสำคัญอย่างมากต่อผลผลิตประมงของประเทศ และผลผลิตประมงยังเชื่อมโยงสู่ภาคอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงในภาคอุตสาหกรรม

การปศุสัตว์

ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ มีการเลี้ยงสัตว์ประเภทต่างๆ ได้แก่ โคเนื้อ โคนม กระบือ สุกร ไก่ไข่ ไก่เนื้อ และเป็ด ซึ่งแนวโน้มของจำนวนสัตว์ในแต่ละปีจะไม่แน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโรคระบาดในปีนั้นๆ โดยกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ มีการเลี้ยงไก่เนื้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑ ของจำนวนสัตว์ทั้งหมด รองลงมาเป็นการเลี้ยงไก่ไข่ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗ ของจำนวนสัตว์ทั้งหมด ในส่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๒ มีพื้นที่ทำการปศุสัตว์และผลผลิตด้านปศุสัตว์จำนวนมาก โดยเฉพาะโคเนื้อ และโคนม โดยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีปริมาณการผลิตโคเนื้อ และโคนมมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดเพชรบุรี

ภาคอุตสาหกรรม

ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ ในปี ๒๕๕๕ โดยภาพรวมมีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนทั้งสิ้น ๑๔,๗๔๐ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๓ ของประเทศ เงินทุนจดทะเบียน จำนวน ๕๙๑,๒๐๑ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๖ ของประเทศ มีจำนวนคนงานทั้งสิ้น ๖๕๗,๖๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๗ ของประเทศ

ภาคการค้าและบริการ

ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ มีจำนวนสถานประกอบการทางการค้าและบริการ ทั้งหมด ๑๐,๕๕๑ แห่ง และมีลูกจ้างทั้งหมด ๑๑๗,๑๔๗ คน โดยสถานประกอบการด้านการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือนนั้น มีจำนวนสถานประกอบการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗๙ ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมด รองลงมาได้แก่ สถานประกอบการบริการด้านโรงแรมและภัตตาคาร ร้อยละ ๙.๐๘ สถานประกอบการด้านลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคลมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ ๐.๐๒ ส่วนจำนวนลูกจ้างในสถานประกอบการนั้น จะพบว่า สถานประกอบการด้านการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน มีจำนวนลูกจ้างมากที่สุดร้อยละ ๕๑.๗๙ ของจำนวนลูกจ้างทั้งหมด ส่วนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๒ มีศักยภาพในการขายส่ง ขายปลีก การซ่อมจักรยานยนต์และของใช้ โดยมีมูลค่าในการดำเนินงาน ๕๒,๕๐๔ ล้านบาท

ด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ ถือได้ว่าเป็นผลมาจากพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรด้านวิถีชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ความหลากหลายในรูปแบบการท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทาง ทำให้สามารถดึงดูด และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเรื่อยมา ศักยภาพดังกล่าวสามารถสะท้อนได้จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในสถานที่ตากอากาศต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ประทับใจในเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชน ประกอบกับตำแหน่งที่ตั้งที่อยู่ใกล้

เมืองหลวง จึงทำให้ติดอันดับแรกๆ ของสถานที่ตากอากาศสำหรับชาวกรุงเทพมหานครมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จัดได้ว่าเป็นภูมิภาคที่มีความน่าสนใจอยู่หลายประการ

สถานการณ์และแนวโน้มด้านสังคม

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme - UNDP) ได้ใช้ดัชนีการพัฒนาด้านคน (Human Development Index - HDI) ในการติดตามสถานการณ์การพัฒนาด้านคนของแต่ละประเทศ ประเทศไทยมีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมากกว่า ๓๐ ปีในปี ๒๕๕๖ ประเทศไทยอยู่ในอันดับ ๑๐๓ จากทั้งหมด ๑๘๖ ประเทศ ซึ่งนับเป็นลำดับต้นๆของกลุ่มประเทศที่มี “การพัฒนาด้านระดับปานกลาง” ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ เป็นต้นมา UNDP ประเทศไทยได้ติดตามการพัฒนาด้านคนในประเทศไทย โดยใช้ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) ซึ่งเป็นดัชนีที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญของการพัฒนาด้านคนที่เกี่ยวข้องมาจาก HDI ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๖ จึงได้นำดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index-HAI) ซึ่งสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme - UNDP) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ร่วมกันจัดทำรายงานการพัฒนาด้านคนของประเทศไทย ปี ๒๕๕๗ ในหัวข้อ “การพัฒนาด้านคนในบริบทของประชาคมอาเซียน” โดยให้ความสำคัญกับมุมมองต่อบริบทใหม่ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงของประชาคมอาเซียน ที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาด้านคนและชุมชนในประเทศไทย ดัชนีความก้าวหน้าของคนเป็นดัชนีรวมที่สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประเทศไทย พัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ๒๕๔๖ ครั้งที่สองในปี ๒๕๕๐ ครั้งที่สามในปี ๒๕๕๒ และครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๔ เพื่อประเมินสถานการณ์การพัฒนาด้านคนระดับจังหวัดในภาพรวม ซึ่งดัชนีความก้าวหน้าของคนมีองค์ประกอบ ประกอบด้วยดัชนีย่อย ๘ ด้าน ๔๐ ตัวชี้วัด โดยนำเสนอวงจรชีวิตของคนเริ่มตั้งแต่ลืมตาดูโลก **สุขภาพ** นับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่สุดของมนุษย์ ความสมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจอารมณ์ทำให้คนดำรงชีวิตและปฏิบัติการกิจได้อย่างราบรื่น **การศึกษา** เป็นมิติที่สำคัญที่สุดของเด็กทุกคน การศึกษาทำให้คนมีความรู้ มีทักษะที่นำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน เพื่อให้มี **รายได้** เพียงพอที่จะมี **ที่อยู่อาศัย** สินค้าและบริการเพื่อการดำรงชีวิตและสามารถเลือกอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีมี **ครอบครัวและชีวิตชุมชน** ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในครอบครัวและชุมชนและท้ายที่สุดต้องมี **การติดต่อสัมพันธ์** กับผู้อื่นและมี **ส่วนร่วม** ในฐานะสมาชิกของสังคม (ข้อมูลจากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ)

องค์ประกอบที่ใช้ในการคำนวณดัชนีความก้าวหน้าของคน มีดัชนีย่อย ๘ ด้าน ๒๑ มิติ ๔๐ ตัวชี้วัดดังนี้

ดัชนีย่อย	มิติ	ตัวชี้วัด
๑. สุขภาพ	๑. คุณภาพชีวิต	๑. ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ (%) ๒. ประชากรที่เจ็บป่วย (%) ๓. ประชากรที่พิการ (%) ๔. คะแนนสุขภาพจิต (%) ๕. ประชากรมีพฤติกรรมการเสี่ยงต่อสุขภาพ (สูบบุหรี่ และ/หรือดื่มสุรา) (%)
	๒. การส่งเสริมสุขภาพ	

ดัชนีย่อย	มิติ	ตัวชี้วัด
๒. การศึกษา	๓. การบริการสุขภาพ	๖. ประชากรที่ออกกำลังกาย (%)
	๔. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	๗. จำนวนประชากรต่อแพทย์ (คน)
	๕. การเข้าเรียน	๘. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป (ปี)
	๖. คุณภาพการศึกษา	๙. อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (%)
		๑๐. ค่าเฉลี่ยเชาวน์ปัญญา (IQ) ของเด็กอายุ ๖-๑๕ ปี
		๑๑. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (%)
๓. ชีวิตการทำงาน	๗. การมีงานทำ	๑๒. อัตราการว่างงาน (%)
	๘. การคุ้มครองแรงงาน	๑๓. อัตราการทำงานต่ำกว่าระดับ (%)
		๑๔. แรงงานที่มีประกันสังคม (%)
		๑๕. การบาดเจ็บจากการทำงาน (ต่อลูกจ้างที่เป็นสมาชิกกองทุนเงินทดแทนพันคน)
๔. รายได้	๙. ระดับรายได้	๑๖. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)
	๑๐. ความยากจน	๑๗. สัดส่วนประชากรยากจน (%)
๕. ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	๑๑. หนี้สิน	๑๘. ครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค (%)
	๑๒. ความไม่เท่าเทียมทางรายได้	๑๙. ค่าดัชนีความเสมอภาคของรายได้ (จินี)
	๑๓. ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	๒๐. ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)
	๑๔. สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน	๒๑. ครัวเรือนที่มีตู้เย็น (%)
	๑๕. สภาพแวดล้อม	๒๒. รอยเท้าคาร์บอน (ตัน CO ₂ /คน)
		๒๓. ประชากรที่ประสบอุทกภัย (%)
๖. ชีวิตครอบครัว	๑๖. ชีวิตครอบครัว	๒๔. ประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)
		๒๕. เด็กที่ประสบภาวะยากลำบาก (ต่อประชากรแสนคน)
		๒๖. เด็กอายุ ๑๕-๑๗ ปีที่ทำงาน (%)
		๒๗. ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (%)
	๑๗. ความปลอดภัยในชุมชน	๒๘. ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว (%)
		๒๙. การแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (ต่อประชากรแสนคน)
		๓๐. การจับกุมคดียาเสพติด (ต่อประชากรแสนคน)
		๓๑. หมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)
		๓๒. จำนวนยานยนต์จดทะเบียน (ต่อประชากรพันคน)
		๓๓. อุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)
๗. การคมนาคมและการสื่อสาร	๑๘. การคมนาคม	๓๔. ครัวเรือนที่มีโทรทัศน์ (%)
	๑๙. การสื่อสาร	๓๕. ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)
		๓๖. ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)

ดัชนีย่อย	มิติ	ตัวชี้วัด
๘. การมีส่วนร่วม	๒๐. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	๓๗. การใช้สิทธิเลือกตั้ง (%)
	๒๑. การมีส่วนร่วมทางสังคม	๓๘. จำนวนองค์กรชุมชน(ต่อประชากรแสนคน) ๓๙. ครีวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ในท้องถิ่น (%) ๔๐. ครีวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะ ของหมู่บ้าน (%)

ผลการติดตามจำแนกรายจังหวัดในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ จะพบว่า จังหวัดนครปฐม มีความก้าวหน้าในการพัฒนาคนมากที่สุด รองลงมาจังหวัดสมุทรสงคราม เพชรบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี สมุทรสาคร ประจวบคีรีขันธ์ และกาญจนบุรี ลำหลังมากที่สุด เมื่อจำแนกรายด้าน จังหวัดที่ติดอันดับความก้าวหน้า ๑๐ อันดับแรก คือจังหวัดสุพรรณบุรี มีความก้าวหน้าในด้านที่อยู่อาศัยมากที่สุด เป็นอันดับ ๑ ของประเทศ จังหวัดสมุทรสาคร มีความก้าวหน้าด้านสุขภาพ รายได้ และชีวิตการทำงาน ในลำดับที่ ๔, ๕ และ ๖ ของประเทศตามลำดับ ส่วนจังหวัดนครปฐม มีความก้าวหน้าด้านการศึกษา รายได้ และการคมนาคม ในลำดับที่ ๖, ๙ และ ๙ ของประเทศตามลำดับ

ด้านกำลังแรงงาน

โดยภาพรวมกำลังแรงงานในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ ในปี ๒๕๕๗ มีจำนวนประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ๔,๖๑๗,๔๒๑ คน อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน ๓,๔๒๓,๐๘๒ เป็นผู้มีงานทำ ๓,๓๙๘,๘๐๙ คน เป็นผู้ว่างงาน ๑๙,๕๗๐ คน (ร้อยละ ๐.๕๗ ของประชากรผู้อยู่ในวัยแรงงาน) ผู้ที่รอฤดูกาล ๔,๗๐๔ และเป็นผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน ๑,๑๙๔,๓๓๘ คน (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ)

แรงงานต่างด้าว

แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ มาจากการนำเข้ามา ถูกกฎหมายตาม MOU แรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ แรงงานต่างด้าวตลอดชีพ แรงงานที่เข้ามา ส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมาย ชั่วคราว ทั่วไป และชนกลุ่มน้อย จากการสำรวจเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๗๕,๔๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๐ จากจำนวนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ทั้งหมด โดยอยู่ที่จังหวัดสมุทรสาครมากถึงร้อยละ ๑๐.๓๑ แต่โดยสภาพความเป็นจริงแล้ว แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายยังมีอยู่อีกมาก ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตามการที่ประเทศไทย เข้าสู่ AEC ในปี ๒๕๕๘ จะมีผลทำให้แรงงานต่างด้าวจากประเทศในกลุ่มอาเซียนเข้ามาทำงานในแต่ละจังหวัด เพิ่มมากขึ้นอย่างแน่นอน (ข้อมูลจากสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงาน)

ความยากจน

ประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ มีเส้นความยากจน (Poverty line) ซึ่งเป็น เครื่องมือสำหรับใช้วัดภาวะความยากจน โดยคำนวณจากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของปัจเจกบุคคลในการได้มา ซึ่งอาหารและสินค้าบริการที่จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เส้นความยากจน ระดับประเทศอยู่ที่ ๒,๔๙๒ บาท/คน/เดือน ในขณะที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ มีเส้นความยากจน ๒,๖๔๑ บาท/คน/เดือน สัดส่วนคนจน คำนวณจากจำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับประเทศ ร้อยละ ๑๒.๖๔ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ มีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๑๐.๙๓ และจำนวนคนจนที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ต่ำกว่าเส้นความยากจน ระดับประเทศ มีคนจนจำนวน ๘,๔๐๒.๑๐ (พันคน) โดยเป็นคนจนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ จำนวน ๖๖๕ (พันคน) คิดเป็นร้อยละ ๗.๙๑ ของคนจนทั้งประเทศ (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ)

สถานการณ์และแนวโน้มด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ ประกอบด้วย ดิน ป่าไม้ แม่น้ำ แร่หินปูน ทะเล และชายฝั่ง มีความสำคัญเชื่อมโยงต่อการประกอบอาชีพเพาะปลูก การประมง การท่องเที่ยว ที่สร้างรายได้ให้กับประชากรในพื้นที่ โดยในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ที่สำคัญอันดับแรกคือ ปัญหาชายฝั่งทะเลถูกทำลาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การประกอบอาชีพการเกษตร และการท่องเที่ยวด้วย ด้านปัจจัยภายนอกที่ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น คือ วิกฤตการณ์ภาวะโลกร้อนที่กำลังส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ลักษณะของดินในแต่ละจังหวัด มีความหลากหลายสามารถทำการเกษตรได้หลายรูปแบบ ทั้งทำนา ปลูกพืชไม้ผล พืชไร่ โดยจากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และป่าไม้ซึ่งปัญหาที่พบของดินคือ ปัญหาดินเค็ม มีปริมาณเกลือโซเดียมมากเกินไป ปัญหาดินเปรี้ยวมีธาตุกำมะถันปะปน ปัญหาดินทรายจัดไม่อุ้มน้ำและแร่ธาตุอาหารต่ำ และปัญหาดินตื้น มีเศษหินและกรวด ยากต่อการไถพรวน

ในส่วนของทรัพยากรทะเลและชายฝั่งพื้นที่ของ ๔ จังหวัดติดทะเล มีเส้นทางที่ต่อเนื่องกันในเขตชายฝั่งทะเลอ่าวไทย โดยมีชายฝั่งทะเลยาวรวมกัน ๓๕๙ กิโลเมตร บริเวณตลอดแนวชายฝั่งมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด และเกิดการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชายฝั่งตามเขตพื้นที่ต่าง ๆ และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ แหล่งดูนก นาเกลือ ทะเลโคลน ป่าชายเลน และทะเลที่สวยงาม อย่างไรก็ตามปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ทำให้พื้นที่ทำการเกษตร ป่าชายเลน ถูกทำลายกลายเป็นทะเลมากขึ้นทุกปี และยังขาดแนวป้องกันการกัดเซาะรุนแรง สำหรับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การกัดเซาะชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย เกิดขึ้นในพื้นที่ราบน้ำขึ้นถึงบริเวณป่าชายเลน สำหรับบริเวณหาดทรายส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย จากการสำรวจพบว่าการกัดเซาะชายฝั่งทะเลเกิดขึ้นในทุกจังหวัดรอบอ่าวไทย โดยมีอัตราการกัดเซาะรุนแรงเฉลี่ยมากกว่า ๕.๐ เมตรต่อปี (ซึ่งจัดเป็นพื้นที่วิกฤติหรือพื้นที่เร่งด่วน) เกิดขึ้นในพื้นที่ชายฝั่ง ๑๒ จังหวัด คือ จันทบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส ระยะทางรวม ๑๘๐.๙ กิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ ๑๐.๙ ของแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย นอกจากนี้ยังพบว่าการกัดเซาะระดับปานกลางอัตราเฉลี่ย ๑.๐-๕.๐ เมตรต่อปี (ถือเป็นพื้นที่เสี่ยง) ใน ๑๔ จังหวัด คือ ตรัง จันทบุรี ชลบุรี ระยอง สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส ระยะทางรวม ๓๐๕.๑ กิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ ๑๘.๔ ของแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ทั้งนี้ชายฝั่งทะเลบริเวณอ่าวไทยตอนบนตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จนถึงปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวและมีการ

กัดเซาะชั้นรุนแรงมากที่สุด บางพื้นที่มีอัตราการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่า ๒๕ เมตรต่อปี จะเห็นได้ว่าจังหวัดในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ มีพื้นที่ติดชายทะเลฝั่งอ่าวไทย ๔ จังหวัด เป็นพื้นที่วิกฤตพื้นที่เร่งด่วน และพื้นที่เสี่ยงต่อการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

สภาพแวดล้อมเกิดการเสื่อมโทรมจากการประกอบการอุตสาหกรรม โดยปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ ปัญหาน้ำเสีย และการกำจัดขยะมูลฝอย แหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ในการทำการเกษตรกรรมมีลุ่มน้ำสำคัญ ๕ แห่ง ประกอบด้วย ลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำเพชรบุรี ลุ่มน้ำชายฝั่งตะวันตก ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ทั้งนี้จากรายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ลุ่มน้ำท่าจีน และลุ่มน้ำเพชรบุรี อยู่ในเกณฑ์คุณภาพเสื่อมโทรม (ข้อมูลจากแผนพัฒนาภาคกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒)

ประเด็นที่ต้องพัฒนา

ทิศทางการพัฒนาในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ เน้นการพัฒนาที่แตกต่างกัน ดังนี้ (ข้อมูลจากแผนพัฒนาภาคกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒)

กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑

๑. การพัฒนาเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

- คุ้มครองพื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ที่รัฐได้ลงทุนระบบชลประทานและบริการขั้นพื้นฐานไปแล้วจำนวนมาก
- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ให้ทนทานต่อสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป
- ส่งเสริมการใช้สารชีวภาพทดแทนสารเคมีพร้อมทั้งจัดระบบตรวจสอบรับรองคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า
- พัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีความหลากหลายและมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด

๒. ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- ให้ความสำคัญการปรับปรุงกระบวนการผลิตของภาคอุตสาหกรรมให้สะอาด และปลอดภัย
- พัฒนาระบบการบริหารจัดการของเสียและมลพิษจากการประกอบการอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- สร้างจิตสำนึกให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่
- สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร

๓. สร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจฐานราก

- สนับสนุนการพัฒนาสินค้า OTOP ที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- นำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์
- พัฒนาระดับผู้ประกอบการ OTOP เป็นผู้ประกอบ SMEs แบบมืออาชีพ

๔. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism)

- รักษาสมดุลระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับขีดความสามารถที่จะรองรับให้ได้
- สร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศน์แก่นักท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป
- ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและมีขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรและบริการการท่องเที่ยว
- พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกลมกลืนกับทรัพยากร
- สร้างบรรยากาศการท่องเที่ยวให้มีความมั่นใจและความปลอดภัยในการท่องเที่ยว
- สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ผูกกับศิลปวัฒนธรรม/ขนบธรรมเนียมประเพณี/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕. พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน

- วางแผนเตรียมการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้สอดคล้องกับนโยบายระหว่างประเทศ
- วางผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม
- พัฒนามาตรฐานบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดนให้เพียงพอและได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ
- ส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรและผู้ประกอบการท้องถิ่น
- จัดระเบียบแรงงานต่างด้าวเพื่อเตรียมการรองรับการเข้าออกของแรงงานจากสหภาพพม่า

๖. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดบุกรุกทำลาย

- กำหนดกฎเกณฑ์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๗. พัฒนาแหล่งน้ำทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

- พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำและระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ
- สนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในการจัดหาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เพื่อสามารถเก็บน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคได้อย่างเพียงพอ
- ส่งเสริมการใช้สารชีวภาพที่มีคุณสมบัติช่วยลดกลิ่น และบำบัดน้ำเสีย เพื่อแก้ไขปัญหาหน้าน้ำเสียในพื้นที่แหล่งชุมชน และแหล่งอุตสาหกรรม

กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๒

ความท้าทายที่สำคัญของกลุ่มจังหวัด

๑. ผลผลิตสัตว์น้ำมีจำนวนลดลง จึงต้องมีการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำและสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ
๒. การสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตด้านการเกษตร

๓. ความเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวและพื้นที่เศรษฐกิจยังไม่ครอบคลุม
๔. พื้นที่ชายฝั่งทะเลถูกกัดเซาะเฉลี่ยปีละ ๕ เมตร จึงต้องดำเนินการป้องกันและแก้ไขอย่างเร่งด่วน
๕. ปัญหาขยะเพิ่มขึ้น

จึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนา โดยกำหนดเป็นพันธกิจ ดังนี้

๑. สร้างและฟื้นฟูทุนธรรมชาติและทรัพยากรสัตว์น้ำ เพื่อเป็นฐานในการลงทุนทางอุตสาหกรรมเกษตรกรรม และการท่องเที่ยว
๒. เพิ่มผลผลิตด้านการเกษตร และส่งเสริมการท่องเที่ยว
๓. พัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพปลอดภัยและได้มาตรฐาน
๔. สร้างระบบเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่เศรษฐกิจ และการค้าชายแดน
๕. ลดความรุนแรงปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑	การสร้างต้นทุนทางทรัพยากรเพื่อการลงทุน
กลยุทธ์ที่ ๑.๑	บริหารจัดการและฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำให้คงความอุดมสมบูรณ์
กลยุทธ์ที่ ๑.๒	พัฒนาระบบการผลิตและการจัดการสินค้าด้านการเกษตร
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒	สร้างความเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวและพื้นที่เศรษฐกิจ
กลยุทธ์ที่ ๒.๑	เพิ่มศักยภาพทางการค้า การท่องเที่ยวและเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจ
กลยุทธ์ที่ ๒.๒	สร้างความสัมพันธ์ทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ ๓.๑	ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง
กลยุทธ์ที่ ๓.๒	บริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยสรุปภาพรวมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๑ และ ๒ เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพความพร้อมในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านศักยภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ในส่วนอาชีพที่สำคัญของกลุ่มจังหวัดคือ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม ประมง การทำนาเกลือ การท่องเที่ยว การค้าชายแดน และการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตของกลุ่มจังหวัดนี้ สำหรับปัญหาที่ต้องการได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้กลับมาสู่สภาพที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และเป็นต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ที่เชื่อมโยงสู่เศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดและประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ